

**STROKOVNA SREČANJA O OHRANJANJU KLJUČNIH
SREDOZEMSKIH MORSKIH HABITATNIH TIPOV –
SYMPOSIA ON THE CONSERVATION OF MEDITER-
RANEAN MARINE KEY HABITATS**

Portorož, 27.–31. oktober 2014

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

V zadnjem tednu oktobra se je na treh simpozijih o ohranjanju ključnih sredozemskih morskih habitatnih tipov – podvodnih travnikov ter rastlinskih združb trdnega dna, koraligena in temnih življenjskih okolij – v Grand Hotelu Bernardin v Portorožu zbralo skorajda 150 strokovnjakov s področja morske biologije z vseh koncev Sredozemlja. Simpoziji so potekali v okviru izvajanja akcijskih načrtov, ki so jih sprejele pogodbenice Barcelonske konvencije, katere podpisnica je tudi Slovenija. Barcelonska konvencija, natančneje Konvencija za varstvo morskega okolja in obalnega območja Sredozemlja, vključuje ob ukrepah za preprečevanje onesnaževanja morja tudi ukrepe za ohranjanje najbolj občutljivih in najvrednejših življenjskih okolij. Tistih življenjskih okolij, ki so na eni strani temelj izjemnega bogastva živega sveta pod morsko gladino, na drugi strani pa tudi bistveni pogoj za dolgoročni, trajnostni razvoj prebivalstva na njegovih obalah. To so akcijski načrt za ohranjanje morske vegetacije v Sredozemskem morju (*Action Plan for the Conservation of Marine Vegetation in the Mediterranean Sea*), ki je bil sprejet leta 1999, Akcijski načrt za varstvo koraligena in drugih apnenčastih bioformacij v Sredozemskem morju (*Action Plan for the protection of the coralligenous and others calcareous bio concretions*), sprejet leta 2008, ter Akcijski načrt za ohranjanje habitatov in vrst, vezanih na temna in zategnjena življenjska okolja (*Action Plan for the conservation of Habitats and Species associated with seamounts, underwater caves and canyons, aphotic engineering benthic invertebrates and chemo-syntethic phenomena in the Mediterranean Sea – Dark Habitats Action Plan*), sprejet leta 2013. Simpozij sta organizirala Regionalni center za zavarovana območja, ki deluje v okviru Sredozemskega akcijskega načrta in Okoljskega programa Združenih narodov, ter Zavod RS za varstvo narave.

Stanje ključnih habitatnih tipov v slovenskem morju je v otvoritvenem delu prvega dneva simpozija predstavil dr. Lovrenc Lipej z Morske biološke postaje Piran Nacionalnega inštituta za biologijo, pomen simpozijev z vidika izvajanja akcijskih načrtov na regionalnem in nacionalnem nivoju ter z vidika uresničevanja slovenske naravovarstvene zakonodaje pa sodelavca Zavoda RS za varstvo narave, mag. Martina Kačičnik Jančar, vodja enote za biotsko raznovrstnost, ter mag. Robert

Turk, vodja piranske območne enote in nacionalni koordinator Protokola o zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti (SPA BD Protokol) Barcelonske konvencije.

Vsi trije simpoziji so bili v prvi vrsti namenjeni izboru in predstavam najnovejših znanj o ključnih sredozemskih morskih habitatnih tipih in njihovem pomenu z vidika ohranjanja pestrosti morskega ekosistema ter izmenjavi informacij in izkušenj med raziskovalci. Kljub pretežno znanstveno-raziskovalnemu okviru prispevkov je bil pomemben del razprav namenjen tudi ukrepom in usmeritvam za ohranjanje ugodnega ohranitvenega stanja vrst in habitatnih tipov. V skladu z navedenim so bila ob koncu vsakega posameznega simpozija sprejeta priporočila za nadaljnje aktivnosti, tako na nivoju Sredozemlja in ob koordinaciji centra za zavarovana območja (RAC/SPA) kakor tudi na nacionalnem nivoju. Z vidika slovenskega morja so bila vsekakor najbolj zanimiva in aktualna priporočila, oblikovana ob zaključku simpozija o morski vegetaciji. Udeleženci so si bili edini, da je bilo že veliko narejenega tako z vidika raziskovanja kakor tudi spremljanja stanja vegetacijskih združb, vendar je bila velika večina dela opravljenega v SZ delu Sredozemlja. Zato so pozvali RAC/SPA k nadaljnji podpori tovrstnih aktivnosti s poudarkom na južnem in JV delu Sredozemlja. Izpostavljeno je bilo tudi slabše poznavanje algalnih združb in pa splošno nazadovanje rjavih alg ter celo uvrstitev večine vrst iz rodu *Cystoseira* na seznam ogroženih vrst SPA BD Protokola. V skladu z navedenim je bila predvsem poudarjena potreba po boljšem poznavanju bioloških danosti algalnih združb in posebej po poznavanju vzrokov za njihovo nazadovanje, kar je ključnega pomena za opredelitev ukrepov za izboljšanje stanja. Izpostavljena je bila tudi nujnost večje sinergije in učinkovitejše izmenjave informacij o stanju vegetacijskih združb na nivoju celotnega Sredozemlja, ne le med samimi raziskovalci, pač pa tudi med raziskovalci in »uporabniki«, tj. odločevalci na lokalnem in nacionalnem nivoju, upravljavci zavarovanih območij idr. Kot enega ključnih pogojev za vse navede-

Utrinek s strokovnega srečanja v Portorožu

ne in druge morebitne ukrepe in aktivnosti, namenjene poznavanju in ohranjanju vegetacijskih združb, so udeleženci izpostavili sistematično, dolgoročno spremljanje stanja, ki pa v večini sredozemskih držav (vključno s Slovenijo) pravzaprav nima zagotovljene »domovinske pravice«.

Robert Turk

PROF. DR. JADRAN FAGANELI – PREJEMNIK VELIKE NAGRADE MIROSLAVA ZEIA ZA ŽIVLJENJSKO DELO NA PODROČJU DEJAVNOSTI NACIONALNEGA INŠTITUTA ZA BIOLOGIJO

Prof. dr. Jadran Faganeli je vrhunski raziskovalec biogeokemičnih procesov v morju, zaposlen na Morski biološki postaji Nacionalnega inštituta za biologijo v Piranu. Njegov znanstveni opus je izjemen, saj obsega 122 izvirnih in preglednih znanstvenih prispevkov, od katerih je velika večina objavljenih v revijah s faktorjem vpliva. Prof. dr. Faganeli slovi kot mednarodno uveljavljeni raziskovalec, ki povezuje tako raziskovalce po svetu kot tudi raziskovalna področja z multidisciplinarnimi biogeokemičnimi raziskavami, katerih spoznanja uporabljajo na različnih raziskovalnih področjih, kot npr. v morski ekologiji in limnologiji. Gre za raziskovalca z raznolikim znanstvenim interesom, kar je razvidno tudi iz sodelovanja z različnimi strokovnjaki, kot so biokemiki, fiziki, oceanografi, mikrobiologi, geologi in biologi iz različnih profilov. Njegov znanstveni interes presega okvire raziskovanja morja, saj je raziskoval biogeokemične procese tudi v lagunah in celo visokogorskih jezerih. V izredno bogati znanstveni karieri z raznolikimi predmeti raziskovanj je težko izbrati specifične doprinose prof. Faganelija k mozaiku vedenja o biogeokemiji slovenskega dela Jadrana in severnega Jadrana. V zadnjem desetletju bi lahko združili njegovo znanstveno raziskovanje na tri širše sklope, in sicer na biogeokemijske pretvorbe živega srebra v obalnem morju in lagunah, sestavo in funkcijo koloidne organske snovi v morju s poudarkom na sluzastih makroagregatih ter pretvorbe sedimentirane organske snovi v stratificiranih alpskih jezerih. Raziskoval je z eminentnimi domačimi in tujimi znanstveniki različnih strok, od katerih izstopa izjemno tvorno sodelovanje s prof. dr. Bojanom Ogorelcem in prof. dr. Mileno Horvat, od tujih kolegov pa s prof. dr. Markom Hinesom (ZDA) in prof. dr. Stefanom Covellijem (Italija). O kvaliteti znanstveno-raziskovalnega dela prof. dr. Faganelija priča tudi izjemna znanstvena odmevnost. V zadnjem desetletju je zbral 1168 čistih citatov. Prof. Faganeli sodi med izjemno kvalitetne raziskovalce, kar dokazuje visok H-index njegovih objav (= 19), ki ga dosegajo redki raziskovalci.

Prof. dr. Jadran Faganeli je poleg vsega cenjen redni profesor na Fakulteti za pomorstvo in promet in tudi širše na ljubljanski univerzi, kjer predava predvsem vsebine, povezane z varstvom okolja in biogeokemičnimi procesi v morju. Bil je mentor številnim doktorandom, magistrandom in diplomandom na različnih slovenskih in tujih univerzah, v vrstah katerih so danes mnogi priznani in uveljavljeni raziskovalci. Je soavtor univerzitetnega učbenika in avtor več učnih gradiv na Univerzi v Ljubljani. Leta 1989 je za svoje dosežke s sodelavkama prejel Kidričevo nagrado za raziskave s področja spremljanja stanja morja in iskanje vzrokov za procese v njem.

Najinemu kolegu ob prejemu prestižne nagrade iskreno čestitava in mu želiva še veliko ustvarjalnega dela pri raziskovanju skrivnosti morja.

Lovrenc Lipej in Vlado Malačič

Direktorica NIB prof. dr. Tamara Lah Turnšek izročča Veliko nagrado Miroslava Zeia za življenjsko delo prof. dr. Jadrana Faganeliju (foto: arhiv NIB)